

317 § Lausunnon antaminen Väyläviraston väyläverkon vuosien 2025–2032 investointiohjelman luonnoksesta

Kaupunginhallitus 18.12.2023 § 317

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että Iisalmen kaupunki antaa seuraavan sisältöisen lausunnon:

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

· Liikenne 12-suunnitelman tavoitteet ja strategiset linjaukset mahdollistavat hyvin erilaiset hankkeet ja investointiohjelmakokonaisuudet.

· Investointiohjelmassa ei ole arvioitu ainakaan laajemmin vaikutuksia koko maan liikennejärjestelmään ja sen kehittymiseen.

· Investointiohjelmassa on esitetty ohjelmaan valikoituneiden hankkeiden vaikutusten alueellinen jakautuminen, mutta ei ole arvioitu sen vaikutuksia yhteiskunta- ja aluekehitykseen sekä kansan- ja aluetalouteen.

· Investointiohjelman hankearvioitujen maantie- ja ratahankkeiden hyötyjen kohdentuminen maakunnittain on suuresti epätasapainossa, Itä-Suomeen ja erityisesti Pohjois-Savoon kohdistuu olosuhteisiin nähden aivan liian pieni osa ohjelman investoinneista.

· Ukrainan sodan jatkuessa maamme toimintaympäristö on muuttunut ja Itä-Suomen asema koko EU:n näkökulmasta Venäjän rajanaapurina korostuu, turvallisuus ja huoltovarmuus on otettava huomioon myös liikenneinvestointeja arvioitaessa entistä voimakkaammin.

· Käytännössä tässä maailmantilanteessa Suomen logistinen asema on muuttunut kansainvälisesti ja suhteessa muuhun Eurooppaan. Merikuljetuksista riippuvaisen Suomen takamatka kasvaa, kun kilpailijamaissa investoidaan voimakkaasti raideliikenteeseen ja niiden logistinen saavutettavuus paranee. Suomen sisäinenkin saavutettavuus heikkenee, jos teitä ja ratoja ei pystytä pitämään kunnossa. Kustannustason nousun myötä nykyisellä perusväylänpidon rahoituksella korjaustoimia voidaan tehdä entistä vähemmän. Huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus korostavat liikenneverkon merkitystä erityisesti Itä-Suomessa.

2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

- Suunnitelmien vaikutusten arviointi perustuu edelleen liikaa hankelähtöisyyteen ja YVA-ajatteluun.

- Nykyisellään investointiohjelma vauhdittaa entisestään alueiden eriarvoistumista ja heikentää Itä-Suomen saavutettavuutta, koska muilla alueilla investointihankkeissa korostuvat saavutettavuushyödyt tai ne ovat vähintään tasapainossa muiden tavoitehyötyjen kanssa. Asukaslukuun suhteutettuna Itä-Suomeen kohdistuvat investoinnit ovat jo ohjelmassa esitetyn arvioinninkin pohjalta täysin riittämättömät.

3. Miten muuttaisitte ohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

- Ohjelma on laadittu väylämuotokohtaisesti ja siinä on pitäydytty Liikenne 12-suunnitelman väyläkohtaisessa talousraamissa. Vaihtoehtona voisi olla liikennesektorin kokonaistaloudskehitykseen rakennettu ohjelma ilman väylämuotokohtaista jakoa.

- Itä-Suomen liikennejärjestelmän ja -infran tämänhetkinen tilanne ei vastaa edes nykytarpeisiin, infran jälkeenjääneisyyden vuoksi korjausvelkaa (ja myös hoito- ja ylläpitovelkaa) on erittäin paljon. Monet parantamiskohteet kasvavat hintaluokaltaan kehittämishankkeiden kokoisiksi, vaikka ovat tosiasiallisesti parantamis- ja ylläpito-hankkeita (koskee sekä teitä että ratoja Itä-Suomen osalta); turvataan nykyliikennöitävyyttä, mutta ei merkittävästi paranneta (ehkä pistekohtaisesti, mutta ei juurikaan järjestelmämielessä) eikä varsinkaan kehitetä alueellista ja valtakunnallista liikennejärjestelmää.

4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?

- Väylävirasto saa varmasti tilannekuvan luomiseksi riittävästi oikeaa ja ajantasaista tietoa väyläverkon kunnossapito- ja kehittämistarpeista alueellisen ja maakunnallisen liikennejärjestelmätyön, väyliä suunnittelun ja sidosryhmä-/asiakkuusyhteistyön avulla. Vuorovaikutukseen tulee varata riittävästi aikaa, jotta tietoa saadaan ja sitä ehditään käsitellä prosessien aikana.

5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten?

- Investointiohjelman tulisi sisältää pääväylän vt 5 kehittämistoimenpiteet välillä Leppävirta - Kuopio ja välillä Siilinjärvi - Iisalmi. Hankkeet parantavat merkittävästi tieosuuden liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta, jolloin mm. elinkeinoelämän kuljetusten toimintavarmuus ja matka-aikojen ennustettavuus paranevat. Hankkeet parantavat elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja luovat sille uusia kehittymismahdollisuuksia. Suunnitellut toimenpiteet tukevat alueen yhdyskuntarakenteen ja maankäytön kehittämistä. Hyvänä asiana voidaan todeta, että vt 5 Leppävirta - Kuopio - hanke on kuitenkin mukana hallitusohjelmaan kirjatussa investointipaketissa.
- Investointiohjelman tulisi sisältää Savon radan kehittämistoimenpiteet välillä Kouvola - Kuopio laajemmin (radan välityskyvyn parantaminen ja nopeudennosto). Välityskyvyn parantaminen on erittäin tärkeää. Mm. puuvirtojen uudelleen ohjautuminen on lisännyt tavaraliikenteen junamäärää keskimäärin 40 % vuonna 2022 verrattuna edellisen vuoden määrään nimenomaan näillä rataosuuksilla. Hallitusohjelman investointipakettiin sisältyvä panostus Savon rataan on tervetullut lisäys, mutta riittämätön.
- Ylivieska-Iisalmi rataosuuden liikennepaikkojen kehittäminen on jätetty ohjelman ulkopuolelle. Toimintaympäristön muutoksen vuoksi tulee tällekin tehdä uusi tarkastelu mahdollisten välityskykyä parantavien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Iisalmen kolmioraiteen valmistuttua ja kaivosteollisuuden kuljetusten lisääntyessä tavarakuljetusten riittävä palvelutaso Kokkolan satamaan tulee turvata.
- Raakapuun kuormauspaikkojen tilanne- ja tulevaisuuskuva on syytä täsmentää yleisesti toimintaympäristön muutoksen myötä. Iisalmissa Kevelin puutermiinaali, joka on tällä hetkellä kaupunkirakenteen sisällä, halutaan korvata uuteen paremmin soveltuvaan paikkaan. Saimaan raakapuu kuljetuksiin käytettäviä väyliä parannetaan Iisalmeen saakka.
- Kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi on hyvä, että seudullisten pyörätieverkkojen ja laatukäytävien kehittämishankkeille esitetään erillistä kehittämissä pakettia. Ylä-Savossa tällainen pääreitit yhteystarve on Iisalmen ja Vieremän välillä.

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmää?

- Iisalmen ja Ylä-Savon näkökulmasta investointiohjelma ei vastaa odotuksia saavutettavuuden paranemiselle, elinkeinoelämän toimintaedellytysten ja alueiden kehittymiselle.

- Investointiohjelman hankearvioitujen maantie- ja ratahankkeiden hyötyjen kohdentuminen maakunnittain osoittaa, että hankkeiden alueellinen jakautuminen painottuu selvästi eteläiseen ja läntiseen Suomeen pitkällä aikavälillä.
- Itä-Suomen kannalta hallitusohjelmaan kirjatun investointipaketin hankkeet vastaavat paremmin saavutettavuuden parantamiseen, elinkeinoelämän toimintaedellytysten ja alueelliseen kehittymiseen liittyviä odotuksia ja täydentävät siten Väyläviraston väyläverkon investointiohjelmaluonnosta. Hallitusohjelman investointeja tulee viedä nopeasti eteenpäin.
- Kuntien kannalta on tärkeää, että perusväylänpidon lisäksi huolehditaan kehittämisinvestointien rahoitustason ennustettavuudesta ja kestävän liikkumisen edistämisestä. Jo ennestään matalan kehittämisinvestointien rahoitustason huomattava leikkaus vaikeuttaa valtion sopimuksellista yhteistyötä kuntien ja kaupunkiseutujen kanssa. Se myös heikentää mahdollisuuksia parantaa kaupunkiseutujen välistä saavutettavuutta, joka mm. parantaisi työmarkkinoiden toimivuutta ja edistäisi investointeja.
- Iisalmen kaupunki esittää huolensa julkisen liikenteen heikentymisestä ja toivoo investointisuunnitelmassa julkisen liikenteen parantamisen huomioimisen.

Päätös

Hyväksyttiin.

Valmistelu

Talousjohtaja Eeva Suomalainen, p. 040 652 4002

Katso Teknisen lautakunnan 13.12.2023 § 179 valmisteluteksti ja päätös.

Muutoksenhaku

1A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Otto-oikeus

Ei otto-oikeutta.

Toimenpiteet, otteet

Lausuntopalvelu

Elinkeinojohtaja
Kaupungininsinööri

Oheisaineisto

Väyläviraston lausuntopyyntö Valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2025-2032, luonnos 17.11.2023

Valtion väyläverkon investointisuunnitelma vuosille 2025-2032, luonnos 17.11.2023

Tekninen lautakunta 13.12.2023 § 179

Toimialajohtajan päätösehdotus

Tekninen lautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että Iisalmen kaupunki antaa seuraavan sisältöisen lausunnon:

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

· Liikenne 12-suunnitelman tavoitteet ja strategiset linjaukset mahdollistavat hyvin erilaiset hankkeet ja investointiohjelmakokonaisuudet.

· Investointiohjelmassa ei ole arvioitu ainakaan laajemmin vaikutuksia koko maan liikennejärjestelmään ja sen kehittymiseen.

· Investointiohjelmassa on esitetty ohjelmaan valikoituneiden hankkeiden vaikutusten alueellinen jakautuminen, mutta ei ole arvioitu sen vaikutuksia yhteiskunta- ja aluekehitykseen sekä kansan- ja aluetalouteen.

· Investointiohjelman hankearvioitujen maantie- ja ratahankkeiden hyötyjen kohdentuminen maakunnittain on suuresti epätasapainossa, Itä-Suomeen ja erityisesti Pohjois-Savoon kohdistuu olosuhteisiin nähden aivan liian pieni osa ohjelman investoinneista.

· Ukrainan sodan jatkuessa maamme toimintaympäristö on muuttunut ja Itä-Suomen asema koko EU:n näkökulmasta Venäjän rajanaapurina korostuu, turvallisuus ja huoltovarmuus on otettava huomioon myös liikenneinvestointeja arvioitaessa entistä voimakkaammin.

· Käytännössä tässä maailmantilanteessa Suomen logistinen asema on muuttunut kansainvälisesti ja suhteessa muuhun Eurooppaan.

Merikuljetuksista riippuvaisen Suomen takamatka kasvaa, kun kilpailijamaissa investoidaan voimakkaasti raideliikenteeseen ja niiden logistinen saavutettavuus paranee. Suomen sisäinenkin saavutettavuus heikkenee, jos

teitä ja ratoja ei pystytä pitämään kunnossa. Kustannustason nousun myötä nykyisellä perusväylänpidon rahoituksella korjaustoimia voidaan tehdä entistä vähemmän. Huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus korostavat liikenneverkon merkitystä erityisesti Itä-Suomessa.

2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

· Suunnitelmien vaikutusten arviointi perustuu edelleen liikaa hankelähtöisyyteen ja YVA-ajatteluun.

· Nykyisellään investointiohjelma vauhdittaa entisestään alueiden eriarvoistumista ja heikentää Itä-Suomen saavutettavuutta, koska muilla alueilla investointihankkeissa korostuvat saavutettavuushyödyt tai ne ovat vähintään tasapainossa muiden tavoitehyötyjen kanssa. Asukaslukuun suhteutettuna Itä-Suomeen kohdistuvat investoinnit ovat jo ohjelmassa esitetyn arvioinninkin pohjalta täysin riittämättömät.

3. Miten muuttaisitte ohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehyksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

· Ohjelma on laadittu väylämuotokohtaisesti ja siinä on pitäyditty Liikenne 12-suunnitelman väyläkohtaisessa talousraamissa. Vaihtoehtona voisi olla liikennesektorin kokonaistalouskehykseen rakennettu ohjelma ilman väylämuotokohtaista jakoa.

· Itä-Suomen liikennejärjestelmän ja -infran tämänhetkinen tilanne ei vastaa edes nykytarpeisiin, infran jälkeenjääneisyyden vuoksi korjausvelkaa (ja myös hoito- ja ylläpitovelkaa) on erittäin paljon. Monet parantamiskohteet kasvavat hintaluokaltaan kehittämishankkeiden kokoisiksi, vaikka ovat tosiasiallisesti parantamis- ja ylläpito-hankkeita (koskee sekä teitä että ratoja Itä-Suomen osalta); turvataan nykyliikennöitävyyttä, mutta ei merkittävästi paranneta (ehkä piste-kohtaisesti, mutta ei juurikaan järjestelmämielessä) eikä varsinkaan kehitetä alueellista ja valtakunnallista liikennejärjestelmää.

4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?

· Väylävirasto saa varmasti tilannekuvan luomiseksi riittävästi oikeaa ja ajantasaista tietoa väyläverkon kunnossapito- ja kehittämistarpeista alueellisen ja maakunnallisen liikennejärjestelmätyön, väyliä suunnittelun ja sidosryhmä-/asiakkuusyhteistyön avulla. Vuorovaikutukseen tulee varata riittävästi aikaa, jotta tietoa saadaan ja sitä ehditään käsitellä prosessien aikana.

5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten?

· Investointiohjelman tulisi sisältää pääväylän vt 5 kehittämistoimenpiteet välillä Leppävirta - Kuopio ja välillä Siilinjärvi - Iisalmi. Hankkeet parantavat merkittävästi tieosuuden liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta, jolloin mm. elinkeinoelämän kuljetusten toimintavarmuus ja matka-aikojen ennustettavuus paranevat. Hankkeet parantavat elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja luovat sille uusia kehittymismahdollisuuksia. Suunnitellut toimenpiteet tukevat alueen yhdyskuntarakenteen ja maankäytön kehittämistä. Hyvänä asiana voidaan todeta, että vt 5 Leppävirta - Kuopio - hanke on kuitenkin mukana hallitusohjelmaan kirjatussa investointipaketissa.

· Investointiohjelman tulisi sisältää Savon radan kehittämistoimenpiteet välillä Kouvola - Kuopio laajemmin (radan välityskyvyn parantaminen ja nopeudennosto). Välityskyvyn parantaminen on erittäin tärkeää. Mm. puuvirtojen uudelleen ohjautuminen on lisännyt tavaraliikenteen junamäärää keskimäärin 40 % vuonna 2022 verrattuna edellisen vuoden määrään nimenomaan näillä rataosuuksilla. Hallitusohjelman investointipakettiin sisältyvä panostus Savon rataan on tervetullut lisäys, mutta riittämätön.

· Ylivieska-Iisalmi rataosuuden liikennepaikkojen kehittäminen on jätetty ohjelman ulkopuolelle. Toimintaympäristön muutoksen vuoksi tulee tällekin tehdä uusi tarkastelu mahdollisten välityskykyä parantavien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Iisalmen kolmioraitteen valmistuttua ja kaivosteollisuuden kuljetusten lisääntyessä tavarakuljetusten riittävä palvelutaso Kokkolan satamaan tulee turvata.

· Raakapuun kuormauspaikkojen tilanne- ja tulevaisuuskuva on syytä täsmentää yleisesti toimintaympäristön muutoksen myötä. Iisalmessa Kevelin puuterminaali, joka on tällä hetkellä kaupunkirakenteen sisällä, halutaan korvata uuteen paremmin soveltuvaan paikkaan.

· Kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi on hyvä, että seudullisten pyörätieverkkojen ja laatukäytävien kehittämishankkeille esitetään erillistä kehittämissuunnitelmaa. Ylä-Savossa tällainen pääreitit yhteystarve on Iisalmen ja Vieremän välillä.

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmää?

· Iisalmen ja Ylä-Savon näkökulmasta investointiohjelma ei vastaa odotuksia saavutettavuuden paranemiselle, elinkeinoelämän toimintaedellytysten ja

alueiden kehittymiselle.

· Investointiohjelman hankearvioitujen maantie- ja ratahankkeiden hyötyjen kohdentuminen maakunnittain osoittaa, että hankkeiden alueellinen jakautuminen painottuu selvästi eteläiseen ja läntiseen Suomeen pitkällä aikavälillä.

· Itä-Suomen kannalta hallitusohjelmaan kirjatun investointipaketin hankkeet vastaavat paremmin saavutettavuuden parantamiseen, elinkeinoelämän toimintaedellytysten ja alueelliseen kehittymiseen liittyviä odotuksia ja täydentävät siten Väyläviraston väyläverkon investointiohjelmaluonnosta. Hallitusohjelman investointeja tulee viedä nopeasti eteenpäin.

· Kuntien kannalta on tärkeää, että perusväylänpidon lisäksi huolehditaan kehittämisinvestointien rahoitustason ennustettavuudesta ja kestävästä liikkumisen edistämisestä. Jo ennestään matalan kehittämisinvestointien rahoitustason huomattava leikkaus vaikeuttaa valtion sopimuksellista yhteistyötä kuntien ja kaupunkiseutujen kanssa. Se myös heikentää mahdollisuuksia parantaa kaupunkiseutujen välistä saavutettavuutta, joka mm. parantaisi työmarkkinoiden toimivuutta ja edistäisi investointeja.

· Iisalmen kaupunki esittää huolensa julkisen liikenteen heikentymisestä ja toivoo investointisuunnitelmassa julkisen liikenteen parantamisen huomioimisen.

Päätös

Hyväksyttiin siten, että kohtaan 5 lisätään Saimaan raakapuukuljetuksiin käytettävien väylien parantaminen Iisalmeen saakka.

Kaupungininsinööri Jyrki Könttä oli asiantuntijana kokouksessa.

Valmistelu

Valmistelijoina kaupungininsinööri Jyrki Könttä, p. 040 588 9022 ja elinkeinojohtaja Terho Savolainen, p. 040 630 5328

Väylävirasto pyytää lausuntoja investointiohjelman luonnokseen 22.12.2023 mennessä.

Väylävirasto laatii vuosittain valtion väyläverkon 8-vuotisen investointiohjelman osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman, Liikenne 12-suunnitelman, toimeenpanoa. Vuosia 2025-2032 koskeva investointiohjelma on Väyläviraston tietoon perustuva ehdotus uusien rata-,

maantie- ja vesiväylähankkeiden toteuttamisesta ja niiden vaikutuksista.
Eduskunta päättää investointiohjelman kehittämishankkeiden toteuttamisesta.

Investointiohjelmaa hyödynnetään mm. talousarvioesityksen valmistelussa.
Investointiohjelma sisältää isoja kehittämishankkeita, isoja peruskorjaushankkeita ja hankekokonaisuuksia sekä pienempiä parantamishankkeita.

Väylävirasto pyytää jatkotyön pohjaksi lausuntoja erityisesti seuraavista asioista:

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?
2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?
3. Miten muuttaisitte ohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?
4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?
5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten?
6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Otto-oikeus

Kaupunginhallitus

Toimenpiteet, otteet

Kaupunginhallitus

Oheisaineisto

Väyläviraston lausuntopyyntö Valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2025-2032, luonnos 17.11.2023

Valtion väyläverkon investointisuunnitelma vuosille 2025-2032, luonnos 17.11.2023